

«Jeg tror at pilegrimens tilbakekomst er en gave som kommer kirken og samfunnet til gode. En gave som vi ennå ikke har tatt av hele innpakningspapiret på.»

I boka *Pilegrim – folk, kirke, kosmos* reflekterer du over erfaringer og tanker etter et langt liv som landets første pilegrimsprest, Arne Bakken. Om du skulle si det med ett ord?

– Kanskje undringskompetanse. Pilegrimen undrer seg, og er det noe vår kultur trenger, er det en forundringsrevolusjon. Undringen skaper en avstand som gir rom for å øke vår kunnskap om de dype og helt avgjørende trådene som holder alt liv sammen. Uten at de respekteres, kan jorden få enda større pustevansker enn den har i dag.

Altså noe langt større enn en fottur i Den Norske Turistforenings regi?

– Større og større, men jeg tror at pilegrimens tilbakekomst er en gave som kommer kirken og samfunnet til gode. En gave som vi ennå ikke har tatt av hele innpakningspapiret på. At pilegrimen dukker opp igjen i vår tid, ser jeg på som en samfunnshendelse – noe som skal komme fellesskap i kirke og samfunn til gode. Jeg tror at pilegrimen for fremtidens skyld vil utfordre vår kultur til å engasjere seg med hensyn til klima og til å ta vare på den kloden vi vandrer på. Pilegrimen er bevisst på at føttene berører jorden.

Pilegrimen kom bakpå oss, skriver du. Pilegrimen er hundreder av år gammel, og likevel kom de «nye» pilegrimene som en overraskelse?

– Ja, og det ganske konkret. Jeg jobbet i Nidarosdomen, det var på 80-tallet, og så kom det noen på døra og kalte seg pilegrimer! Dette kom bakpå oss, for hvordan skulle vi ta imot pilegrimer – det visste vi ikke. De kom med en hellig hensikt til dommen, og takken var målet. Vi sto på bar bakke. Et-

ter hvert fikk vi et kapell i kirken, et takkens rom. Der kunne vi ta imot dem. Jeg vil si at de var med på å endre synet vårt på kirka når de kom og forholdt seg til kirka som et hellig rom. De var med på å åpne helligrommet for oss, slik at vi skjønnte hva det innebar. Men dette har vært en lang prosess, tidvis en kamp.

Om?

– Det var jo ikke noe kirkemøte eller bispevedtak som sa at vi skulle forfølge dette sporet. Det var en grasrotbevegelse, det kom nedenfra. Støttet av stat, fylke, kommuner, lokale lag og foreninger. Vi ville ta disse pilegrimene på alvor. Vi fikk også kritikk. «Bakken, dette kan du bare glemme, det er en flopp», fikk jeg høre fra kollegaer og andre. Og så var det dette med at vi for ofte brukte ordene Olav og Nidaros. Men det var det folk søkte i begynnelsen, de hadde lest Kristin Lavransdatter. Så gikk vi mot et nytt årtusen, paven besøkte Nidaros. Det åpnet. Og da kongen døde, oppsto fenomenet med at alle ville tenne lys – først ute på Slottsplassen, men snart flyttet det inn i kirken. Der sto det en kamp. Det er utrolig at lysglobene, som vi finner i de fleste norske kirker i dag, måtte opp i kirkemøtet og bispemøtet for å bli godtatt. For mange handlet jo dette om en eksistensiell opplevelse, det handlet om våre liv.

Du var sta?

– Ja. Det tok elleve år før biskopene kom samlet til Nidaros som pilegrimer.

Se flere nyheter vl.no

MENS VI TROR 17

ARNE BAKKEN

Landets første pilegrimsprest. Først ansatt i Nidarosdomen fra 1994, deretter pilegrimsprest i Hamar bispedømme. Han er også utdannet folkeminnegransker. Bakken har blant annet skrevet bøkene *Nidarosdomen – en pilegrimsvandring* (1997) og *Hamardomen* (2009), begge på Aschehoug forlag. Hans seneste bok, *Pilegrim – Folk, kirke, kosmos*, er utgitt på Nygaard forlag.

Veien blir til mens du går, sier vi i et munnhell – uten at vi legger så veldig mye i det. Men i din sammenheng er det vel nesten sant?

– Jeg tror det. Veien til en gudstjeneste, for eksempel, er for meg en pilegrimsvandring. Det er fruktbart å tenke på at pilegrimen og prosesjonskorsene dukket opp samtidig i norske kirker. En erkjennelse av at gudstjenesten og vandringen hører sammen. Enhver gudstjeneste er en minipilegrimsvandring, som har gitt oss en ny forståelse av gudstjenesten som er ritualisering og kroppsliggjøring av livet fra vugge til grav. Prosesjonen med sitt oppbrudd i vest – mot oppstandelse i øst. Jeg var med på å ta initiativ til det første prosesjonskorset i Nidarosdomen. I dag finner vi prosesjoner i nesten alle norske kirker.

I ettertid, du har hatt kontakt med mange takknemmelige? Men kanskje også noen som får panikk av all undringen?

– Negativt kan jeg ikke minnes. Derimot husker jeg godt en kvinne som i starten var med på en vandring mot Nidarosdomen, hun sa: «I dag har jeg fått igjen min åndelige verdighet». Vi gikk bare noen timer, men den nye opplevelsen av å kalle seg pilegrim mens hun gikk gjennom natur og gater til en gudstjeneste, ble for henne nytt og åpnende. Hun begynte å se på seg selv og sitt forhold til kirken på en ny måte. Det har forundret meg hvor positivt pilegrimsbegrepet står blant folk. Når de hører ordet pilegrim, er det positive ting som kommer opp. Det ligger dypt i folket, er min erfaring – dette å vandre til noe, det at man strekker seg mot noe.

Pilegrimen er en kroppsliggjøring av troen, kroppen bærer oss mot «helligstedet» – et uttrykk du gjerne bruker?

– Det som er så fint med pilegrimsvandring er at du trenger ikke bruke kroppen, men i det øyeblik-

ket du reiser deg opp og vandrer, så skjer det noe. Kroppen er det første vi får og det siste vi gir i fra oss. Vi bærer den med oss. Hodet tenker, men kroppen fornemmer ting. Hans Børli sier at «jeg vet ganske lite med hue mitt, men mye med kroppen min». Jeg har en kollega på Lillehammer som gjennomfører alle dåpsamtaler som en vandring i kirkerommet. Han setter seg ikke ned og har samtaler, men går og forteller om livsveien. Han starter ved døpefonten og forteller hva den betyr. Og slik går de videre fra «stasjon» til «stasjon».

Du sier et sted at pilegrimsvandringen er kongeveien til det som er felles for oss alle?

– Vi bruker kroppen vår, en kropp som er konstituert lik alle andres kropp. Vi trenger 1,3 tonn fast føde og drikke i løpet av et år, vi blir «pusset» 22.000 ganger i døgnet. Vi står på lading, alle sammen. Og er avhengige av å få gitt dette her, dag etter dag – tilført utenfra. Det gjør oss sårbare, men det ligger også et rop fra hele verden i det – om å dele, del livet! Mange pilegrimer sier at det er så fint å bli mottatt som gjest rundt omkring. Jeg tenker annerledes, nemlig at vi alle er gjester på jorden. Vi må sammen legge til rette for å vise gjestfrihet overfor 7,5 milliarder mennesker i verden – det er et ønske om at alle skulle ha sittet ved det langbordet som er hele verden, og erkjenne at vi har ikke større krav på det å være til på kloden enn den som sulter.

Med andre ord et nattverdmåltid i stor stil?

– Ja. Nattverden er det stedet hvor vi deler det ene brød, og dette brødet er viktig for veien og vandringen. Kropper som går må ha mat – der er det ingen forskjell på oss. Vi erfarer at det vi gjør i kirka, egentlig er det samme som vi gjør i hverdagen, men på den måten at vi løfter det opp på et høyere nivå – et sakralt måltid. Og da blir egentlig

INTERVJU

Hver onsdag samtaler vi med en person som har markert seg innenfor temaet kristen tanke og praksis.

alle måltider sakrale, Kristus gjenkjennes der det deles. Går vi mot en kirke så går vi mot Kristus, og der blir vi møtt av en som takker og bryter brød. Pilegrimen har – i hvert fall for meg – vært med på å gi en annen impuls til engasjement.

«For å forstå kirkeåret og dets plasseringer i Jesu liv og virke, død og oppstandelse, må vi kjenne den kosmiske tids grunnrytmer», skriver du. Er det noe pilegrimen går rundt og tenker på mellom li og fjell?

– Jeg tror at pilegrimen er undringens sendebud til vår tid. Vi stanser, og vi undrer. «Glöm inte den heliga vinkeln», sier den svenske biologen Stefan Edman. Vi vet for eksempel at det i et vannmolekyl er vinkelen mellom oksygenatomet og de to hydrogenatomene ett hundre og fire grader, og det er det som gjør det svakt elektrisk. Får en slike drypp av kunnskap underveis, kan det åpne for den store erfaringen. Kanskje skaper det ydmykhet? Vi blir fratatt opplevelsen av at vi er herrer i vårt eget liv, og vi får tilbake erkjennelsen av at vi er helt avhengig av å få alt.

Du er prest og du er folkeminneutdannet, nå er det jo også sånn at du trekker med deg folkeeventyrene inn i alt dette?

– Jeg har en leketanke om at da pilegrimene ikke fikk lenger fikk lov å gå i landet vårt, så spratt de inn i eventyrene. Pilegrimen og Askeladden ligner hverandre. Askeladden hadde jo lett for å dele. Akkurat som pilegrimsveska i middelalderen ikke hadde lås, slik at man kunne dele med dem en møtte. Askeladden lever seg inn i ting, han hører naturens stemme – og vinner prinsessen og halve kongeriket. Slik vinner han også fremtiden – vandring belønnes med fremtid. Så Askeladden har vært en god venn for meg som pilegrimsprest.